

Barndomstid ved Jar skole 1943-1950

Til tross for at krigsårene 1940-45 hadde sine begrensninger og farer, så hadde jeg en ualminnelig god oppvekst med mange gode venner og mye lek og moro. De fleste mødrene var hjemmeværende (ønsket eller ikke) og barna lekte med hverandre også med noen års aldersforskjell.

Det var en svært skjev kjønnsfordeling i min aldersgruppe i området der vi bodde. Det var først da jeg begynte på skolen i 1943 at jeg fikk venninder. Men at det bare var gutter i nabolaget var ingen hindring for min utfoldelse. Jeg begynte på skolen nettopp fylt 6 år fordi jeg ikke ville ha hatt noen lekekamerater da guttene stort sett var av årgang 1934, 1935 og 1936, mens jeg var 1937- model.

Jeg var høy og sterk og fant meg ikke i hva som helst selv om jeg var litt sjenert. Stort sett var det ingen problemer med å følge med på alle de aktivitetene som var aktuelle i leken og jeg kan ikke huske at guttene oppførte seg på en annen måte overfor meg som jente enn mot andre gutter.

Litt dramatik var det. En gang ble jeg bundet til et tre da vi lekte indianer og hvit og det var snakk om å tenne på gresset der, men det ble ikke noe av det. Jeg skulle bare skremmes. En annen gang ble jeg stengt inne i en tung kasse

som jeg ikke klarte å rikke. Men jeg fikk jo hjelp til å komme ut etter en stund. Men dette kunne like gjerne skjedd en gutt som en jente.

I ettertid har jeg forstått det slik at mor hadde en prat med to større gutter i gata og ba dem holde et øye med at jeg hadde det bra, hvilket de gjorde uten at jeg merket det da. Mor var en dagliglivets psykolog og meget godt likt av alle barna i området. Far var nok litt skummel, en psykolog som noen av dem trodde kunne se hva de tenkte og gjorde. Far var på jobben om dagen og tok trikken fram og tilbake til Oslo. Han gikk til og fra trikken på Jar stasjon og vi hadde aldri egen bil hjemme hos oss.

I mitt barndomshjem var det mange mennesker innom gjennom årene. Her var det Arbeiderparti-møter, Psykologforenings-møter, selskapelighet, familie og venner på besøk (ofte overnattende). Far hadde et skrivebord i stuen med en stor bokhylle bak som dekket hele veggen mot veien. Han maktet å sitte med skrivearbeid, selv om mye foregikk i samme rom. Senere fant jeg ut at han hadde skrevet en mengde bøker og artikler som fylte en hel hylle i bokhyllen. Mor og far var begge aktive i Arbeiderpartiet. Far var medlem for Arbeiderpartiet i Bærum kommunestyre og ble bl.a. overformynder i Bærum og leder i edruskaps-nemda. Mor var også med i flere utvalg, en periode var hun leder for kino/kulturstyret. Dette tillitsvervet førte til at vi hadde fribilletter til kinoen på Stabekk noen år.

Mor og far var begge opptatt av film, de var statister i 1930-årene i arbeiderfilmer som Olav Dalgard lagde. Far var filmsensor i Norge noen år. Han hadde en filmfremviser hjemme og viste oss Chaplinfilmer når jeg hadde fødselsdagsselskaper og det var populært. Høydepunkt var når filmene ble kjørt baklengs.

Mor var opptatt av barns velferd, av kosthold og mange sosiale saker. Hun var i senere år også et aktivt medlem av byggekomiteen for Bekkestua bibliotek. Mor

arrangerte mange husstellkurs og arbeidet i perioder på Høvik, Jar og Grav skoler med husstellundervisning. En gang arrangerte hun et kurs for bare mannfolk på Jar skole, der gikk flere naboer og venner, blant elevene var far, som ertet henne med å rekke opp hånden og kalle henne "frøken". Mor engasjerte seg også mye i Norges Husmor-forbunds arbeid.

Mor og far hadde god kontakt med Kristian og Ester Horn og ble aktive medlemmer av Humanetisk Forbund. Jeg ble også medlem der i 1954. Både far og mor hadde meldt seg ut av den norske kirke før jeg ble født og også skiftet etternavn fra Halvorsen til Havin.

Far hadde nesten gjort ferdig sitt teologistudium i Oslo før han brøt med kristendommen og tok magistergraden i psykologi. Det var tre studenter i det første kullet med psykologi-studenter, Åse Gruda Skard og far var to av disse. De og deres senere ektefeller var gode venner hele livet.

Far deltok mye i debatter i aviser og i Studentersamfundet. Men dette går jeg ikke mer inn på nå annet enn å nevne at han sammen med senere helsedirektør Karl Evang, som nettopp hadde skrevet et bokverk om seksualkunnskap, drog landet rundt og holdt foredrag bl.a. om prevensjon og holdninger til forskjellige seksuelle ytringer.

Da mor og far skulle gifte seg var det folk som stoppet min mormor på gaten i Stavanger og lurte på hvilken fæl fyr hu Borghild skulle gifte seg med. Far hadde et meget godt forhold til sine svigerforeldre.

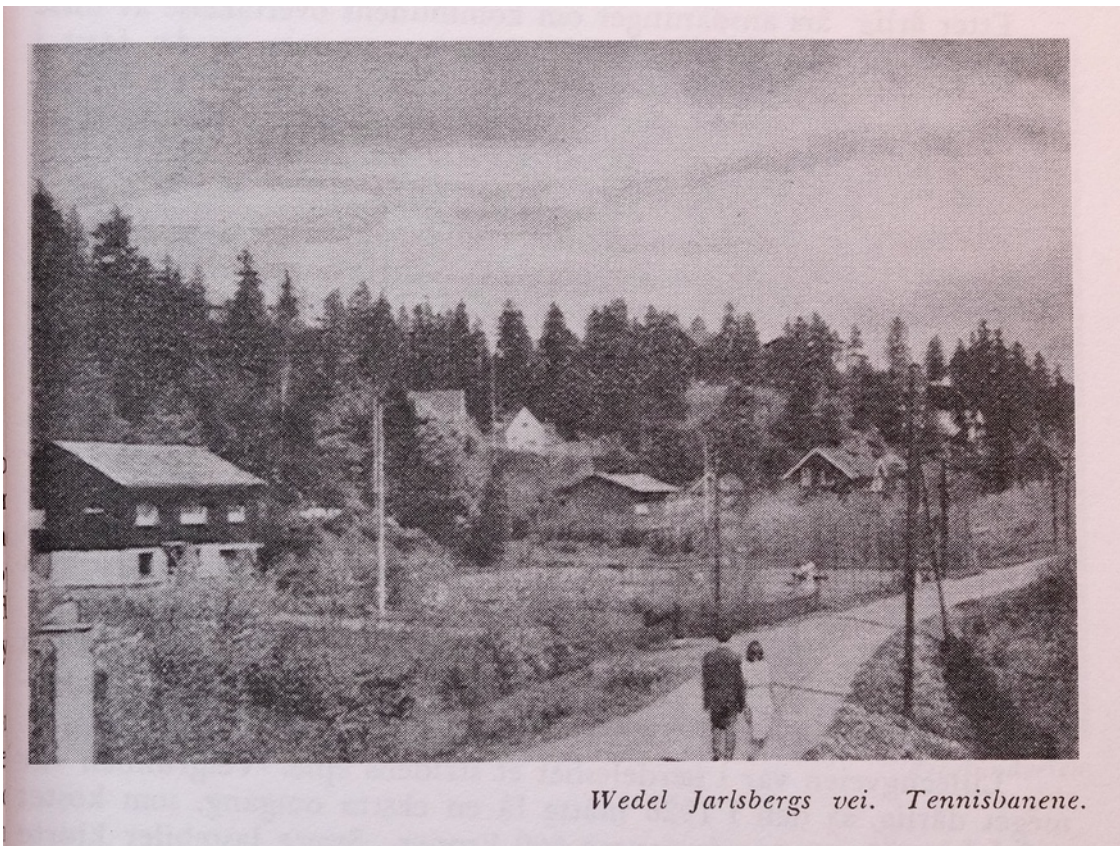
Jeg traff hverken morfar eller farfar, de døde før jeg var født. Mormor døde i 1939 og jeg traff henne, men husker ikke dette. Farmor som også bodde i Stavanger levde til hun var nitti. Hun bodde i generasjonsbolig med fars bror Håkon Halvorsen og hans familie.

Både jeg og mine søsken har blitt oppdradd uten en religiøs tro, men vi hadde hver jul et juletre og sang samtlige julesanger med alle vers! Både mor og far var glad i å synge og far spilte piano både hjemme og til arbeidetsanger på partimøter.

Jeg kan ikke huske at mor var noe engstelig for meg, der jeg klatret høyt opp i trærne som var høyere enn husets to etasjer og tak, eller når jeg var nede i Storeng-fossen og fisket med sikkerhetsnål og meitemark. Jeg lærte å svømme i Lysaker-elva. Mor var forøvrig en habil svømmer og stuper som far også var. Vi badet i sjøen på Kadettangen i Sandvika, på Torv-øya, på Sarbuvollen og på Rolfstangen.

Mor hadde vokst opp med to eldre brødre i en familie der mor drev en butikk og deltok i sosialt og politisk arbeid og en far som eide og jobbet i et boktrykkeri. Bare 3 av dere 9 barn levde opp. De døde av sykdommer som det idag er medisiner og vaksiner mot. Mor var alltid i godt humør og aktivt med i samtiden. Far hadde bare en meget yngre bror og var i praksis enebarn da han vokste opp. Moren var hjemmeværende og faren hans drev et garveri sammen med sin bror.

Det var god plass til barn og lek i hagen vår på Jar. Jeg oppholdt meg også mye hos familien Øvstedal i Wedel Jarlsbergsvei 12 som hadde en stor eplehage og senere skaffet seg drivhus. Faren i huset var gartner. Rett overfor inngangen til huset deres var det anlagt 2 tennisbaner som kunne brukes av alle som ville være med i Jar tennisklubb. Både Ingvar og Birger Øvstedal og jeg ble medlemmer der etter hvert. Tennisbanene var et sosialt møtepunkt for alle naboene også utenfor gjerdet.

Vi slo ofte ball i Løvenskioldsvei utenfor huset vårt. Om vinteren akte vi kjelke både ned brattbakken i Løvenskioldsvei ned mot Storengveien og ned bakken fra kirketomta bortover Wedel Jarlsbergsvei. Sparker og kjelker ble brukt av alle fordi veiene var ikke strødd så grundig den gangen. Vi gikk mye på ski på Sletta

ved Jar skole og i hagene. Det var også to hoppbakker ved speiderhuset der det nå er et stort anlegg til skøyter.

Vi plukket jordbær på strå der det nå ligger en kirke og vi lekte indianer og hvit i skog områdene bortenfor Jar-banen og hoppbakkene der det var få hus på den tiden.

Min søster Gry som var 4 år yngre enn meg hadde mange venninner i nabolaget der kjønnsfordelingen i hennes årgang var motsatt min. Lekekameratene hennes het bl.a. Kari Jacobsen, Anita Thallaug, Brit Viktoria Mogens og Wencke Mjåland.

De lekte med dukker og var meget opptatt av gutter og utseende, hvilket jeg ikke var på den tiden. Jeg lekte nok av og til med dukker sammen med guttene, men bare med en gutt om gangen. Men jeg hadde en hvit gyngestue som var populær også hos guttene.

Det var anstrengende å leke "sisten" og "gjemsel" som vi ofte gjorde. Jeg måtte passe på Gry og hadde henne på slep i den ene hånden. Gry var lett å passe, hun var i godt humør for det meste og jeg kan ikke huske at hun klaget på noe. Men hun var litt av en ertekrok. Min bror Odd var 8 år yngre enn meg og født det året krigen tok slutt. Gry ble født i 1941.

Jeg var veldig glad for å gå på Jar skole. Fordi jeg var altfor ung måtte jeg gjennom en intelligenstest for å kunne begynne.

Far var psykolog, men det var hans kollega Eva Bryn som gjennomførte den med meg. Jeg var rystet over et av spørsmålene og glemte det aldri: Hva ville jeg gjøre hvis jeg var på vei til skolen, oppdaget at huset vårt brant og det var ingen hjemme? Jeg mener jeg svarte at jeg ville gå til nærmeste nabo etter hjelp. Resultatet fra testen førte til at jeg fikk starte skolen nettopp fylt 6 år.

Bilde viser Edel, Gry og Odd ca år 1946, i Løvenskiolds vei 12.

På Jar skole kom jeg i B-klassen.

Bakerst fra venstre: Thorbjørn Mann, Bjørn Birkeland, Ola Hovind, Ingvar Øvstedal, Peter Munthe, Sverre Lyche, Alf-Jacob Munthe.

Mellomrekke: Johan Anton Borgnes, Stein Kristoffersen, Hans Petter Diesen, Fru Kjerstin Haugland, Tor Haga, Tore Solheim, Steinar Kopperud.

Foran: Ulf Just Walther, Anne Elisabeth Dahl (Nikkan Wall), Inger Lesteberg (Frømyhr), Wiel Lesteberg (Skare), Kirsten Rasmussen Lind, Eldri Øi (Jørgensen), Ellen Paulsen (Blankson), Aud Killie (Rogers), Edel Havin (Beukes), Tom Blumental.

Mangler på bildet: Wenche Nyheim, Undis Thorstensen og Ingar Mjåland. I parentes ( ) er navn etter giftemål.

Lærerne våre var Kerstin Lindblad Haugland, John Moe som var overlærer og Anton Christensen (kalt onkel Anton), Gunnar Kjeldås i sang og Marta Birkeland i husstell. I klasse A gikk også mange gode venner.

Lærerpersonalet ved 25 års jubileet i 1951. Bakerst fra venstre: Kerstin Haugland, Kari Sofie Tomter, Hanna Riddervold Enger, Haakon Nærbø og Anton Christensen. Forrest fra venstre: Gunnar Kjeldaas, Thora Balke, overlærer John Moe, Martha Birkelund og Martinus Fremstad.

Jeg trivdes på skolen og likte best å tegne og male! Det gikk meget godt faglig på skolen og jeg gikk ut som beste elev i 1950 sammen med Johan Anton Borgnes.

Anton Christensen var en fantastisk lærer. Alle elever på skolen likte ham. Jeg hadde ham i engelsk, tegning og naturfag. Min arbeidsbok i naturfag som var rikt illustrert med tegninger og små akvareller kom senere med i en internasjonal utstilling. Alle elevene i klassen min var med på et tegneprosjekt som ble sendt på utstillinger. Da skolen utvidet seg flere år senere fikk vi anledning til å få disse tegningene tilbake. Mitt bidrag var "På kjøretøyet skal storfolk kjennes". Eldri Øi malte "Høyt henger de og sure er de."

Noen negative opplevelser hadde jeg under skolegangen. Etter å ha blitt lei av å strikke og sy forsøkte jeg å få bli med guttene til sløydtimen. Det fikk jeg ikke med begrunnelsen at jeg var en jente. Det samme gjentok seg da jeg forsøkte å få bli med i korpset. Det var ikke mine egne lærere som sa nei den gangen. Men jeg som sjelden gråter tok til tårene for disse svarene.

Ellers så var det engang da vår klasseforstander fru Haugland hadde permisjon og vi hadde vikar en tid. Vikaren skulle samle inn dåpsattester til et eller annet

formål. Jeg hadde bare fødselsattest, ikke dåpsattest. Da sier vikaren til meg i timen mens de andre hørte det at siden jeg ikke er døpt kommer jeg til helvete. Jeg fortalte dette hjemme og vet ikke hva som skjedde, men jeg regner med at mor tok affære. Det var ikke til å unngå at jeg ble kritisk til kirkelige gjøremål og til kristen forkynning.

Jeg ble lei av at Ingvar og Birger av en eller annen grunn begynte å plage meg med å sikte på lårene mine med tennisballer og klaget min nød til mor som jeg syntes kunne snakke med moren deres.

Mor sa bare at det får du ordne opp med selv. Det må jeg ha gjort uten at jeg husker detaljene. Mor fikk nemlig en telefon fra mor til Ingvar og Birger om at jeg hadde vært slem mot dem. Antagelig har jeg lugget dem kraftig.

Bilde viser Birger Øvstedal, Edel Havin og Ingvar Øvstedal ca år 1943, i Løvenskiolds vei 12.

Fra jeg var 4 år gammel fikk jeg undervisning i pianospill hos fru Kinge. Jeg ga det stort sett opp etter 5 år fordi jeg ikke brukte tid til å øve selv om jeg var meget glad i musikk og hadde absolutt gehør.

Film atelieet på Jar hadde en stor tomt i Wedel Jarlsbergsvei 36, hele 16 parseller, nær daværende Tjernsrud stasjon. Naboene måtte ofte stille som statister i norske filmer. Jeg husker best at jeg var med som statist i en film om Haugianerne og hadde en gammeldags kjole på.

Mange barn gikk på danseskole, Den jeg gikk på holdt til i samme hus som Stabekk kino. Vi lærte bl.a. vals, tango og foxtrott.

Ellers lekte jeg ofte med mine klassevenninder Ellen Paulsen og Eldri Øi som bodde i Trudvangveien 28 og 32. Vi samlet på servietter, glansbilder og ble gode på bilmerker fordi broren til Ellen, Per Kristian, og vennene hans var det. Ellers var det ualminnelig hyggelige barneselskap hos begge familiene

Når det gjaldt sport så var det bare tennis jeg likte og gjorde det ganske bra i. Jeg fikk streng beskjed av gutta om at de ville ha skikkelige harde server fra meg om de skulle spille mot meg. Det var bare to andre jenter som spilte tennis, Karin Wiel Jørgensen og Grethe Westberg som begge var et par år eldre enn meg.

Jeg var ikke god på ski, begge foreldrene mine var jo fra Stavanger og ikke særlig gode på ski selv. Jeg var heller ikke god på skøyter der jeg vrikket meg av gårde og stadig falt.

Mor og far likte å gå tur og vi gikk på utallige bær- og soppturer opp mot Østernvannet. Under krigsårene gikk ofte venner av mor og far, onkel Arne og tante Ellen Haukland, deres sønn Per og vi på sopptur og bærtur til Østernvannet og gjerne til en del av bekken nedenfor demningen der vi slo leir. I ettertid har jeg tenkt over at på disse utfluktene må de to mennene våre ha hatt muligheter til kontakt med fanger fra Grini fengsel (nå Ila). Far snakket ikke mye om turene, men de var lenge borte og hadde som regler lite bær og sopp å bidra med kan jeg huske.

Vi hadde ikke bil, men Pemann hadde en Austin 16 i garasjen vår. Hverken far eller mor kunne kjøre bil. Mor kunne i motsetning til far ikke sykle. Det var trikk, tog, buss, rattkjelke, sykkel og spark som var framkomstmidlene hjemme. Da jeg var liten lå jeg om vinteren i en sluffe (en kasse på meier). Det er det ingen som bruker idag. Peman var en skøyteentusiast og jeg fikk være med på skøyteløp på Bislett flere ganger. Da var vi godt kledd og hygget oss med medbrakt niste og drikke.

Min første store utenlands opplevelse fikk jeg, da noen elver på Jar skole ble plukket ut til å reise til familier i Frankrike som takk for at Norge hadde tatt seg av franske barn. Eldri og Tor Øi, Titti Kiær og jeg fikk bl.a. reise dit. Jeg ble meget forbauset over at mor og far sa ja til dette med en gang. Jeg var bare 12 år gammel, hadde hatt et år med engelsk og kjente ikke til det franske språket.

Jeg skulle bo alene hos min franske "familie" i sommerferien mellom 6. og

7.klasse sommeren 1949. Alle de norske barna reiste sammen med tog til Paris og hadde folk med som passet på oss. Tyskland var helt utbombet og dette gjorde et sterkt inntrykk på oss alle.

Frankriketuren ble en stor opplevelse og jeg fikk kontakt med en familie som vi satte stor pris på, både jeg, mine foreldre og senere min ektefelle Hans. Mine franske "foreldre" het Francoise og Paul Peycelon, de hadde adoptivdatteren Martine som var noe yngre enn meg. Jeg lekte med niesen deres som het Claudine Lafarge. Bestemoren Madame Lafarge var der også og holdt øye med oss barna.

Peycelons hadde leilighet i Paris og også den gamle slottsborgen Chateau de Lauriat nær byen Brioude i Haute Loire. Paul var stort sett i Paris og jobbet om sommeren, han hadde et trykkeri som trykket flere kjente aviser og blader, bl.a. Paris Match. Vi andre var på borgen det meste av sommeren.

Jeg kom nok hjem litt etter at skolen begynte igjen fordi jeg ser at jeg mangler på et bilde der klassen er på bærtur tidlig på høsten.

Hver høst hadde skolene og elvene "potetferie" en uke. Det innebar hardt arbeid på gårdene i nordøstlige Bærum. Midt på dagen fikk vi lapskaus eller en

betasuppe og jeg mener å huske at vi fikk en beskjedent lønn alle sammen.

Avslutningsturen til klassen vår på Jar gikk til Røros. Vi besøkte en kobbergruve som fremdeles var i drift og var inne i kirken som var meget pen og spesiell. Fru Nyheim som var med som foreldrerepresentant spilte på orgelet i kirken.

Vi avsluttet skolegangen på Jar skole våren 1950. Tilbudene da var enten framhaldsskole eller realskole/gymnas. De fleste elevene, blant dem jeg , begynte på Stabekk kommunale realskole og gymnas.

I ettertid har jeg innsett at jeg var ualminnelig heldig som kunne være på Jar skole som både tok godt vare på elevene og hadde en god tilnærming til læring og til elevenes ve og vel. Også vaktmester Furu og kona hans var viktige og snille omsorgspersoner for oss. De bodde i et vaktmester hus i skolegården mot Storengveien. Huset ble senere revet og dette området ble tatt i bruk til ballspill. Utbyggingen av Jar skole og skolegården samt at skolen fikk en gymsal har ført til et tiltalende område idag og jeg tror elevene trives like mye som vi gjorde.

Våre tre barnebarn er elever der nå. Det virker som både elever, lærere og foreldre er like engasjerte og fornøyde som da jeg gikk der årene i årene 1943-50.

Hans og jeg bor fremdeles i Løvenskioldsvei 12 A, mitt barndomshjem , som nå er en generasjonsbolig der «gamlehuset» av tre huser vår yngste sønn Sven med familie og vi eldre holder til i et mur- tilbygg som mannen min satte opp i 1984 da vi flyttet tilbake til Jar fra Ski, hvor vi hadde vært bosatt i 18 år. Vi overtok eiendommen, og mor bodde sammen med oss noen år til hun måtte være på Capralhaugen sykehjem til hun døde 85 år gammel i 1992. Far ble 79 år gammel og døde i 1981.

Fremdeles er det en stor plen på sørsiden av huset som har vært i bruk til mange forskjellige formål og det er fremdeles mange epletrær og bærbusker rundt huset og en relativt ny dobbeltgarasje. Og ikke minst en uteplass på vestsiden av tilbygget det er koselig å være.

Min store naturkjerlighed på Jar er Lysakerelva og områdene rundt denne. Jeg håper inderlig at den yngre garde på Jar og fremtidige generasjoner tar vare på denne fantastiske natur- og kultur-perlen!

Edel Havin Beukes

edel@beukes.net 6.2.2019

Kort om meg - Edel Havin Beukes :

80 år 25.mai 2017

Cand.real Edel Havin Beukes

Løvenskioldsvei 12 A, 1358 Jar.

Edel Havin Beukes er utdannet i biologi og kjemi ved UiO med hovedoppgave: Virkning av radioaktiv stråling. Etter 2 år som vit.ass ved Radiumhospitalet underviste hun i videregående skoler, bl.a. Ski og Eikeli og i Zambia.

Hun har vært engasjert mot apartheidpolitikken til Sør Afrika, mot atomvåpen og atomkraftverk og for nedrustning , kvinnesak og miljøvern. Medlem i Ski og Bærum kommunestyre og i Akershus fylkesting for SV.

Forfatter av to lærebøker om økologi, forurensninger og naturressurser og medforfatter i bøker om atomenergi og vann.

Har vært leder for Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) i flere perioder og var norsk styre-medlem i WILPF internasjonalt.